

HELŚIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA
HELSINKI FOUNDATION for HUMAN RIGHTS

RADA FUNDACJI

Hallna Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniński Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Lenur Kerymov
Członek Zarządu: Dominika Bychawska-Siniarska

Warszawa, dnia 13 czerwca 2017 roku

13.58/2017/ART.32/JJ/AK

Szanowny Pan

Paweł Blachowski

Prokurator Okręgowy w Warszawie

ul. Chocimska 28

00-791 Warszawa

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (HFPC), organizacji pozarządowej, której statutowa działalność dotyczy ochrony praw i wolności człowieka, pragniemy zwrócić Pana uwagę na zdarzenie, do którego doszło w dniu 9 czerwca 2017 roku na terenie Dworca Zachodniego w Warszawie. Wedle informacji prasowej¹, obywatel Togo, który chciał podróżować do Berlina autokarem firmy nie został wpuszczony na jego pokład. Zgodnie z relacją krewnych Togijczyka, odmowa wpuszczenia do środka pojazdu miała być motywowana rasistowskimi uprzedzeniami kierowcy autobusu².

Jak czytamy w materiale prasowym, mężczyzna chciał skorzystać z przejazdu autokarem na trasie Warszawa-Berlin i posiadał ważny bilet przejazdowy oraz niezbędne dokumenty. Bliscy Togijczyka, który jest osobą czarnoskórą, twierdzą, że kierowca autobusu miał uniemożliwić wstęp do pojazdu „pod pretekstem, że szwagier na pewno ma nóż i jest terrorystą”³. Na miejsce zdarzenia przyjechała Policja, jednak nie doprowadziło to do

¹<http://metrowarszawa.gazeta.pl/metrowarszawa/7,141637,21943107,kierowca-autobusu-nie-chcial-podrozowac-z-czarnoskorym-sugerowal.html#BoxLokWawLink>

²<http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1708526,1,sprawa-togijczyka-niewpuszczonego-do-autokaru-polityka-nienawisci-zbiera-pierwsze-plony.read>

³ *Ibidem.*

umożliwienia obywatelowi Togo rozpoczęcia podróży, gdyż funkcjonariusze uznali, że nie są władni nakazać kierowcy, by zabrał pasażera na pokład⁴. Jak stwierdza żona Togijczyka: „[k]ierowca powiedział wyraźnie policjantom, że go nie weźmie, bo jest niebezpieczny i ma nóż. Policjanci niczego takiego nie stwierdzili i prosili kierowcę, żeby go zabrał. Tak samo ochrona dworca, tak samo pasażerowie, których kierowca i stewardessa trzymali zamkniętych w autokarze”⁵. W komentarzu udzielonym na potrzeby wspomnianych materiałów prasowych przedstawiciele firmy przewozowej mieli podkreślić, że powodem uniemożliwienia obywatelowi Togo skorzystania z usług było złamanie przez niego warunków i regulaminu przewozu osób i bagażu, a pasażer nie chciał uiścić opłaty za przekroczenie dopuszczalnych wymiarów bagażu, a ponadto miał zachowywać się „prowokacyjnie”⁶. Bliscy Togijczyka zaprzeczyli tym okolicznościom⁷.

W ocenie HFPC, biorąc pod uwagę wskazane wyżej okoliczności, istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na sprawę i jej wyjaśnienie, w szczególności w kontekście przypuszczenia, że obywatel Togo mógł doświadczyć dyskryminacji ze względu na swoje pochodzenie rasowe, a w sprawie mogło dojść do wypełnienia znamion czynów zabronionych.

Jednocześnie pragniemy zaznaczyć, że dla dyskryminujących zachowań motywowanych niechęcią i nienawiścią ze względu na pochodzenie rasowe, nie sposób jest znaleźć żadnego uzasadnienia. Wagę problemu rasizmu i ksenofobii dostrzegła społeczność międzynarodowa, co zaowocowało przyjęciem wielu aktów prawnomiędzynarodowych obligujących państwa do zakazania i przeciwdziałania dyskryminacji m.in. ze względu na rasę, kolor skóry, pochodzenie narodowe i etniczne. W tym miejscu w szczególności należy wskazać art. 26 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych⁸ oraz art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności⁹, a także Międzynarodową Konwencję w Sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Rasowej¹⁰. Również normy prawa krajowego zakazują nierównego traktowania ze względu na przynależność rasową, jako jednej z form dyskryminacji, o czym stanowi art. 32 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹¹.

⁴ http://natemat.pl/210103_autokar-tylko-dla-bialych-rasistowski-incydent-w-warszawie-oburzyl-internautow

⁵ <http://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1708526,1,sprawa-togijczyka-niewpuszczonego-do-autokaru-polityka-nienawisci-zbiera-pierwsze-plony.read>

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ Otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 38, poz. 167).

⁹ Sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.).

¹⁰ Otwarta do podpisu w Nowym Jorku dnia 7 marca 1966 r. (Dz. U. z 1969 r. Nr 25, poz. 187).

¹¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.

Wobec powyższego, w imieniu HFPC, pragniemy zwrócić uwagę na konieczność zbadania, czy w niniejszej sprawie nie zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 257 Kodeksu karnego. Powołany przepis dotyczy szczególnego rodzaju przestępstw – tzw. przestępstw z nienawiści. Prokurator Generalny już w 2014 roku dostrzegł wagę problemu, jakim są tego typu przestępstwa, co poskutkowało wydaniem Wytycznych Prokuratora Generalnego z dnia 26 lutego 2014 roku w zakresie postępowań o przestępstwa z nienawiści¹². Z wytycznych tych wynika, że: „każde postępowanie przygotowawcze o przestępstwo z nienawiści uznaje się za sprawę dużej wagi”. Wytyczne wyraźnie wskazują, że tego typu przestępstwa nie powinny być bagatelizowane, a przy ich prowadzeniu powinno się zachować należytą staranność.

Ponadto, pragniemy zwrócić uwagę na zbadanie, czy w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia art. 138 Kodeksu wykroczeń, przez umyślne odmówienie spełnienia świadczenia bez uzasadnionej przyczyny przez pracowników firmy przewozowej. Podkreślenia wymaga, że trudno wyobrazić sobie sytuację, w której odmowa wykonania na rzecz jakiejś osoby usługi lub świadczenia mogłaby być uzasadniona pochodzeniem rasowym tej osoby. Za niedopuszczalną należy bowiem uznać selekcję klientów opartą na dyskryminacyjnym i nieuzasadnionym kryterium, jakim jest rasa.

Warto również wskazać, że zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 roku o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania¹³ zakazane jest nierówne traktowanie osób fizycznych ze względu na rasę w zakresie dostępu i warunków korzystania z usług oferowanych publicznie, a za takie należy uznać usługi świadczone przez firmę przewozową, która kieruje swoją ofertą do niekreślonych adresatów. Na marginesie należy zaznaczyć, że wobec tego odmowa świadczenia usługi ze względu na pochodzenie rasowe w świetle powyższego przepisu może doprowadzić do odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenie zasady równego traktowania.

W związku z powyższym, w imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, zwracamy się do Pana Prokuratora z prośbą o zwrócenie szczególnej uwagi na wydarzenie, do którego doszło na Dworcu Zachodnim w Warszawie. Działania organów państwa w sprawach, gdzie zostanie potwierdzone, że doszło do naruszenia zasady równego traktowania ze względu na pochodzenie rasowe, w tym potwierdzone zostanie przypuszczenie popełnienia przestępstw z nienawiści, powinny stanowić jasny komunikat o braku tolerancji dla tego typu zachowań.

¹² PG VII G 021/54/13, dostęp: https://pk.gov.pl/plik/2014_03/4e331e3a170f1719e3f846b06a2c5f7d.pdf

¹³ Tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1219 ze zm.

Prosimy o poinformowanie nas, czy zostało już wszczęte postępowanie w opisanej sprawie i jeśli tak, to prosimy o informowanie nas o jego przebiegu.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

ngwosca sie cala,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
SEKRETARZ ZARZĄDU

Piotr Kłodoczny
Piotr Kłodoczny

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
PRZES ZARZĄDU

Danuta Przywara
Danuta Przywara